

'We moeten af van identiteitspolitiek'

Mounir Samuel schreef 'God is groot: eten, bidden en beminnen met moslims', een boek waarin hij de rol van de islam en de geloofsbeleving van moslims verkent. Hij wil af van het hokjesdenken en vind dat we elkaars verhaal moeten leren kennen. 'We moeten de nieuwsgierigheid terugkrijgen'.

Yfke Nawijn

Onderweg naar het café in Amsterdam waar ik Samuel zal spreken, merk ik dat ik anders kijk naar alle verschillende mensen die ik zie. Wat is hun verhaal? Want het boek doet een appèl op mij als lezer en nodigt uit tot gesprek. 'Zo is het boek precies bedoeld,' zegt Samuel, 'geen cultureel antropologische beschouwing, maar als een spiegel.'

Hij is nog onder de indruk van de boekpresentatie die een week eerder plaatsvond: 'Er waren ruim 150 mensen. Daar stonden queer-moslims, transparant over hun geaardheid, naast salafisten, naast gesluierde vrouwen die absoluut geen hand geven, naast Hindoes, naast christelijke Nederlanders, naast Afro-Nederlanders. Er was liefde en vertrouwen. Dat je als niet-moslim in samenwerking met moslims een boek over islam kan schrijven, waarin je kritisch bent, dat al die mensen elkaar omarmen en zich inzetten voor deze beweging, dat raakte mij en hen ook.'

Samuel had deze beweging vooraf niet voorzien. Sinds zijn tienerjaren is hij geïnteresseerd in islam en hij studeerde islam en islamitisch recht in Leiden en Egypte. Vorig jaar besloot hij, zelf christen, samen met zijn islamitische partner van destijds ramadan te houden en daarover te schrijven. 'Ik ben altijd bezig geweest met islam, alleen nu ging ik het leven,' vertelt hij. Hij dompelde zich onder in diverse islamitische gemeenschappen, bezocht

de moskee, deed mee in de gebeden en sprak uitgebreid met verschillende moslims. 'Wat mensen verfrissend vinden aan mijn aanpak is dat ik bereid ben facetten van mijn identiteit tijdelijk op te geven door letterlijk in de schoenen van die ander te gaan staan. Ik weet nu hoe het voelt om met een djellaba over straat te lopen. Dat is geen leuk gevoel. Ik weet ook hoe het voelt om als enige christen tussen allemaal moslims te staan en de reacties als duidelijk wordt dat ik christen ben. De druk dat je je zou moeten bekeren. Ik weet het van alle kanten.'

Het boek geeft eerst een kritische reflectie op de islam, je citeert Soera's die veroordelend zijn over andere religies. 'Ja, ik vind dat ik dat eerlijk moest benoemen. In mijn boek komt geen enkel heilig huisje voor, ook niet die van de schrift. Ik ben een christen

naar moslims gaan kijken en ik laat de lezer anders kijken, maar moslims kijken ook anders naar christenen door mij.'

Zou het voor de samenleving beter zijn als meer mensen zich zo zouden verdiepen in de religieuze leefwereld? 'We moeten allereerst echt af van bepaalde frames en stigma's. We moeten af van identiteitspolitiek, het is ontwrichtend.'

Samuel laat zien dat het hokjesdenken overall aanwezig is. Mensen hebben angst voor wat buiten hun kaders valt. We beoordelen bewust en onbewust op religie, gender of afkomst. Dus de vraag is: hoe komen we daar vanaf? Samuel aarzelt niet: 'Ik kan allerlei dingen zeggen over politiek, we zouden onmiddellijk van onze premier af moeten, maar dat is op meta-niveau.

'De gemiddelde Nederlander weet ook niets over het christendom'

en maak daar geen geheim van. Het godsbeeld in het christendom vind ik liefdevoller. Het idee van God de vader, het kind-van-God zijn, God oog-in-oog mogen zien. In islam is dat hele relationele ondenkbaar. Ik benoem de verschillen en de pijnpunten, omdat die teksten nog wel een voedingsbodem zijn voor enorme uitsluiting. Het begint bij kritisch kijken naar bepaalde islamitische theologische uitingen en het voorhouden van een spiegel, dan naar de christenen en dan naar niet-moslims. Mensen hebben behoefte aan transparantie. Ik wil de waarheid zeggen over de huidige staat van Nederland, de gepolitiseerde samenleving, de mediaframes, maar reflecteer ook kritisch op de gemeenschap en laat ruimte aan de aanwezige godsdiensttwijfel. Ik doe het vanuit respect, zonder politieke agenda. Ik ben anders

Op persoonlijk niveau: lees dit boek en vraag jezelf af waar je de plank mislaat als het gaat om transpersonen, om projecties, om moslims, om christenen - of de combinatie daarvan want ik roep al jaren op tot omarming van de pluriforme identiteit. We kunnen wel zeggen dat we ons allemaal moeten verdiepen in de islam, maar de gemiddelde Nederlander weet ook niets over het christendom.'

Samuel ervaart zelf beoordeeld te worden: 'Iedereen die mij ziet, denkt dat ik een Marokkaans-Nederlandse moslim man ben, niets is minder waar.' Maar tot zijn schrik merkt hij ook bij zichzelf frames en vooroordelen: 'Ik was verbaasd over de woordkeus van een gesluierde hulpverlenster, die gewoon een woord als 'geil' gebruikte. Na alles, zit ik toch met dezelfde vooroorde-

Mounir Samuel houdt Nederland een spiegel voor

Foto: Irwan Droog

len. Het laat zien dat het een constant zoeken en bewustzijn is. Steeds jezelf toetsen. Het vraagt oefening om er bewust aan te werken en te bouwen.'

Het boek doet een appèl op de lezer, wat kan ik doen? 'Je kunt nooit meer op dezelfde manier naar moslims kijken. Het zijn allemaal verschillende individuele verhalen. Ik wil het gesprek veranderen van debat in ontmoeting. We moeten de nieuwsgierigheid terugkrijgen! Als witte mensen mij vragen wat ze kunnen doen, zeg ik: sluit één

vriendschap met een moslim. Sluit één vriendschap met een Afro-Nederlander. En voor ongelovigen: sluit één vriendschap met een christen. Stap uit de comfortzone van het eigen gelijk en bouw vandaar verder. Een fotograaf van National Geographic zei 'het is onmogelijk niet van een mens te houden als je zijn verhaal kent'. Ik heb zo zelfs leren houden van jihadisten, nu ik hun verhaal ken. Ben ik het met ze eens? Nee! Geef ik ze aan bij de AIVD? Ook! Maar ik kan van ze houden in de zin dat ik hun pijn kan zien en ik wou dat

ik ze kon laten zien dat er een andere weg is. Ik heb geen enkele genade voor de denkbeelden van Wilders. Maar als ik zijn echte verhaal zou kennen, zou ik hem misschien beter kunnen begrijpen en meer medeleven kunnen hebben met hoe hij geworden is. Want geen mens wordt zo geboren.'

De mensen die je sprak, ervaren veelvuldig stigmatisering en racisme. Zal daar ooit verandering in komen? 'Niet in deze generatie denk ik en zeker niet in dit politieke klimaat. Maar er zijn wel mensen die langzaam eruit stappen of wel zeggen dat het genoeg is geweest. Misschien is het een druppel op de gloeiende plaat, maar het zal wel een voelbare druppel zijn en daar zal de meeste rook ontstaan. Ik heb er fiducia in.'

Eenzaamheid in relatie tot identiteit is een belangrijk thema in je boek. Wie heeft daarin een verantwoordelijkheid?

'De verantwoordelijkheid zit deels bij hulpverleners, onderwijzers en beleidsmedewerkers want zij realiseren zich echt niet wat er speelt. Er is op geen enkele manier adequate hulpverlening voor mensen zoals ik, of voor de meeste in mijn boek. Er is veel te weinig bicultureel besef, te veel veroordeling. Mensen hebben geen idee wat discriminatie en racisme voor psychische gevolgen hebben, of het bewegen in botsende culturele werelden. Dus daar ligt een professionele verantwoordelijkheid. Maar er ligt ook een verantwoordelijkheid voor hen die de privileges hebben een sociaal netwerk te hebben, om te zeggen 'ik ben ook familie voor jou'. Ik heb geen effectieve familie. Ben jij bereid met mij jouw Kerst te delen?'

'Ik wil het gesprek veranderen van debat in ontmoeting'

God is groot. Eten, bidden en beminnen met moslims
Mounir Samuel
Uitgeverij Jurgen Maas, mei 2018